

ניגון של הלב

רחל גולדברג נפרדת
מבעלה סרן אביז"ל,
הרב, הלוחם ונגן
הקלרינט שנפל בלבנון
← ריקי רט, 10

צלילי מכון

"היו כמה פעמים במהלך השנה, נגיד כשהוא היה במטולה, שעלתה בי המחשבה איפה המודיעים יחכו לי. ואני כל כך כועסת על עצמי שחשבתי את זה". רחל גולדברג נפרדת מבעלה, סרן הרב אבי גולדברג - נגן הקלרינט, הרב הצבאי, והלוחם עז הנפש שהתנדב לכל משימה - שנפל בקרב בדרום לבנון

← **ריקי רט** | צילום: נעמה שטרן

ספירת קולות

רחל גולדברג, אלמנתו של סרן אבי גולדברג שנפל בקרב בלבנון, מספרת על צילי חייו של הנגן, הלוחם והרב

← **ריקי רט**

בכל ערב
בשבעה, מאות
אנשים באוהל
האבלים הצטרפו
לשירה ולנגינה
לזכרו, נפרדים
מאבי בדרך
שהכי אהב,
בניגון יהודי.
רחל שלחה את
הילדים הקטנים
הביתה לישון,
אבל הם ביקשו
להישאר עד
מאוחר: הקהל
שר להם "המלאך
הגואל", "בשם
השם" ו"שומר
ישראל". "זה
כבר הפך לחזקה,
הם לא נרדמים
בלי 500 איש
שמרדימים
אותם"

ום שני בבוקר, בית משפחת
גולדברג בשכונת מקור חיים
בירושלים. רק אתמול קמו כאן מהשבעה
על אב המשפחה, הרב אבי, שנפל
בלבנון. אוהל האבלים למטה טרם
קופל ומודעות האבל עדיין מתנוססות,
אבל הבית מצוחצח, צבעוני ומלא חיים, כאילו לא
מודע לאסון שפקד את יושביו. רק תמונתו של אב
המשפחה, עם חיוכו הגדולים, הופכות אותו לנוכח
נפקד, ומזכירות את החוסר.

סרן הרב אבי גולדברג, רב צבאי בגדוד 8207,
בחטיבת אלון (228), היה נגן קלרינט מחונן, ועם
רחל אשתו הכנרית ניגן בסנכרון מושלם. מבט
עיניים הספיק להם כדי להמשיך הלאה לשיר הבא
באופן מתואם, להאט, להאיץ או לעבור סולם. כבר
בהלווייתו נכחו הנגינה והשירה. הרב תמיר גרנות,
אודוליה ברלין ותלמיד קלרינט ותיק של אבי,
אורי, ניגנו את "ממקומך" של מורדכי ואת ניגון ר'
לוי יצחק מברדיצ'ב, סגנון של ישראל, שהלווייה
נערכה ביום היארציט שלו. "דברים מהנוכחים
תיארו אחד כך שוב ושוב את המפגש בשמיים של
אבי ור' לוי, שראו לנגד עיניהם", מתארת רחל,
"הקלרינט של אבי היה מונח שם במקום. הצלילים
הפליאו, בתוך הכאב מילאו את העולם החסר".

אני מכירה את רחל מרחוק – מההופעות שבהן
היא מנגנת בכינור, וממפגשים בשיבת ההסדר
ירוחם שבה שני בנינו לומדים. בכל פעם שראיתי
אותה חשתי לעצמי שהיא האישה האצילית ביותר
שפגשתי. בקול שקט ומתגעגע היא מספרת על
אהוב נעוריה, התלמיד החכם, הבעל והאב האהוב,
המורה האדור. המוזיקה חיברה ביניהם, ולנצח
תמשיך לחבר. בכל ערב בשבעה, כשנגמרו כמעט
המילים, הגיעו המנגינות. מאות אנשים באוהל
האבלים הצטרפו לשירה ולנגינה לזכרו, נפרדים
מאבי בדרך שהכי אהב, בניגון יהודי. רחל שלחה
את הילדים הקטנים הביתה לישון עם אחיותיה,
אבל הם ביקשו להישאר עד מאוחר: הקהל שר להם
"המלאך הגואל", "בשם השם" ו"שומר ישראל". "זה
כבר הפך לחזקה, הם לא נרדמים בלי 400-500 איש
שמרדימים אותם. אמרתי לאנשים שיכינו טבלת
אקסל ויירשמו", היא אומרת בחיוך.

היו שם חילונים ורתיים, שמאלנים וימנים
ממפגשי החיבורים שהיו כל כך חשובים לו,
חיילים צעירים שהורת מהם והלאה היה הרב

הצבאי שלהם וגם הלוחם הקרבי לצידם, תלמידים
מתגעגעים מבית הספר התיכון הימלפרב שהוא
היה בו רב החטיבה העליונה, ובני משפחה כואבים
ומתגעגעים. במוצאי שבת, הלילה האחרון של
השבעה, יותר מאלף אנשים עברו באוהל האבלים,
בפרידה אותה ליוו עשרות נגנים והרכה לכבות
שבורים. "אני מרגישה שהמוזיקה עוזרת לי לבטא
את הכיסופים והערגה של הנשמות, שלי אליו ושלו
אלי", אומרת רחל. "יש כנראה עולמות רוחניים
באמת, ואני מתגעגעת אליו מאוד".

לא לשכוח את החלות

"אני לא מאמינה שאנחנו עושות את זה", אומרת
רחל כמה פעמים במהלך השיחה שלנו, מתקשה
להאמין שהיא מדברת על האיש שלה בלשון עבר.
אבי יצא למילואים בשמחת תורה תשפ"ד. כבר ביום
הראשון של המלחמה שמעו על נפילת בן משפחה
רחוק – עמיחי ויצן, שנפל על הגנת כרם-שלום.
בנות המשפחה פירקו את הסוכה, ורחל מספרת
שחתכה אויזקנים ובכתה למשמע החדשות. שנה
אחר כך, אבי היה בבית בחג סוכות ובשבת חזר
המועד. בשבת בבוקר נפרד מבני המשפחה בפעם
האחרונה: בשמונה בבוקר כל בני המשפחה התכנסו
בסלון בפיג'מה, ואבי נפרד מכולם ויצא מהבית. הוא
חזר לרגע רק כי שכח את החלות שרחל אפתה לו.
"הוא תמיד כיבד אותי, אבל לא רצה להטריח אותי.
הפעם אמרתי לו שאין מצב שהוא לא לוקח מהחלות
הטעימות שאפית, ולכן הוא חזר, כי ידע שאכעס

המוזיקה עוזרת לבטא את הכיסופים.
הלווייתו של סרן גולדברג

צילום: חיים גולדברג - מלאש 90

אם אגלה ששכח לקחת אותן".

בכ"ד בתשרי, אחרי שבוע בדיוק, באחד הכפרים בדרום לבנון, שלושה מחבלים שהסתתרו במבנה ניהלו קרב נגד כוח של חטיבת אלון. במהלך ההיתקלות נפלו אבי ולצידו סרן במיל' עמית חיות, רס"ן במיל' אליאב אביטבול, רס"ד במיל' גלעד אלמליח ורס"ם במיל' שאול מויאל. חמישה לחמים נוספים נפצעו באורח קשה.

"היו כמה פעמים במהלך השנה – נגיד כשהוא היה במטולה, שמוקפת מכל כיוון בלבנון, במרחק 200 מטר – שעלתה בי המחשבה איפה המוריעים יחכו לי", מספרת רחל. "מה יהיה אם אני אהיה בעבודה? גם הכנתי לעצמי רשימה בראש, מי אני רוצה לירי אם זה יקרה. הרס לוינסטרן (אשתו של רס"מ במיל' אלישע לוינסטרן ז"ל), הרב תמיר גרנות (אביו של סרן אמתי צבי גרנות ז"ל), ידעתי מי אני רוצה שייתן לי משמעות. חגי לובר (אביו של סמ"ד במיל' אלישע יהונתן לובר ז"ל), גלית ויזל (אשתו של רס"ד במיל' הרב אלקנה ויזל ז"ל), שרית זוסמן (אמא של רס"ל במיל' בן זוסמן ז"ל). אנשים שמביאים את הכיוון, לאן עם ישראל הולך. אומרים שיש לסיפור הזה סוף טוב. ואני כל כך כועסת על עצמי שחשבתי את זה".

אי אפשר לשלום בזה.

"בדיוק. וזאת לא אני. התקרית הייתה בשבת, ובמוצאי שבת שמעתי שהיו שני הרוגים מהגרדוד – אליאב אביטבול ועמית חיות, השניים שפורסמו ראשונים. כתבתי לאבי שאני רוצה לדבר איתו ורוצה לחבק אותו, כי חשבתי שהוא מטפל בהם עכשיו. לצערי זה לא היה נכון".

רק בחמש וחצי בבוקר הגיעו המבשרים גם לבית משפחת גולדברג.

במשך יותר מ-250 ימי מילואים הרוח של אבי חיזקה את רחל. היא ידעה שלעשייה שלו יש משמעות, ושאנחנו נמצאים במלחמת מצווה. "לא היה קל בכל יום לסדר לבר את המטבח ואת הבית, להיות עם הילדים ועם המריבות שלהם, וברוך השם גם עם הנחת שלהם", היא אומרת. למי שהומינו

”

בממפּיס היה אבי ראש כולל, ורחל הייתה מורה. "זאת הייתה גלות, אבל ראינו בזה חשיבות גדולה. הקשר עם יהדות התפוצות היה חשוב לו", היא אומרת. ועדיין, "אבי אמר שממש קשה לו להתפלל שם כשהוא רגיל לתפילות בירושלים, שהוא מרגיש כמו אדם מתחת למים שצריך לא לנשום לשנתיים או שלוש. התגעגענו לקדושה וליופי של ירושלים"

"אבי היה מדבר את המוזיקה". בני הזוג גולדברג בערב הניגונים האחרון שאירחו בביתם

אותה לסעודת שבת אמרה שעדיף שהם יבואו אליה עם האוכל, "כדי שהילדים לא יהיו גם בלי אבא וגם בלי הבית". הקהילה בשכונה עטפה אותם כל הזמן, עם משפחה מאמצת, חבילות מפקות ועוד. לאורך התקופה חיבקו אותה גם ארבע אחיותיה שגרות סמוך אליה, ושגם חלק מבעליהן משרתים במדים. עוד לפני נפילתו של אבי עסקה רחל בחתירה לשוויון בנטל. "זה לא היה קשור לזה שאני מותשת. פשוט נראה לי שזו תורת השם האמיתית – לצאת ולשרת", היא אומרת. היא כתבה מכתב ביקורתי לחברי הכנסת, שמסביר שאבי הוא "מחנך ורב בית ספר תיכון תורני בירושלים, מוסמך לרבנות על ידי הרבנות הראשית ולא ראה את עצמו פטור מהחובה הפשוטה של 'עזרת ישראל מיד צד'". בימי השבעה הסבירה את מחשבתה לרב שלמה עמאר, הראשון לציון לשעבר, בעזרת משל: "ביום שישי, כשכל הילדים מסדרים ומנקים את הבית לשבת, כולם מנקים. זה לא שאחד יושב בשולחן ומתפלל שהבית יהיה נקי. כולם צריכים לנקות. ומי שלא עושה, זה לא חינוכי לתת לו משהו – לא חינוכי, לא יהודי ולא מוסרי".

"זה קרה באופן ספונטני", היא אומרת על השיחה הזאת. "קשה לי לראות את ההתבדלות, את הישיבה בכוללים, ספונים בצורה שאינה קשורה לצורכי העם בעת הזאת. זה לא רבר השם, זה לא יכול להיות. זו פשוט לא תורה אמיתית. תורה אמיתית זאת התורה של אבי – מחוברת למציאות, מחוברת לאנשים, מחוברת למה שקורה בשטח".

בכל פעם שכעסה כשראתה משתמטים, דווקא אבי היה זה שהרגיע אותה. "הוא אמר שזה תהליך, ושעכשיו בגלל המלחמה תהיה יותר מודעות, ושתורת השם חייבת להיות גם תורת הארץ. אמרתי שאם זה תהליך ארוך, אז בואו נתחיל אותו עכשיו, כי המצב לא יכול להשאיר ככה", היא אומרת. "מתיש אותי לנסות להבין את התפיסה שלא מבינה שפשוט מתייצבים. זאת לא שאלה בכלל. זה שיבוש. מתיש לנסות להבין שאנשים ממציאים לעצמם תירוצים ומתחמקים. זה לא יכול להיות. ואני לא מדברת רק על הציבור החרדי, כל מי שמשתמט צריך לברוק טוביטוב את עצמו, ולקחת אחריות על הריחוק שלו מהנפש היהודית, מהשייכות לעם. קחו אחריות ותתחברו לעם ישראל".

אז מתי מתארסים

היא בת 43. הוריה – משפחת וולף – עלו מארצות הברית ונדרו בין כמה שכונות בירושלים עד שהגיעו לקטמון. מגיל חמש שלחו את רחל לחוגי מוזיקה, ושם התאהבה בכינור, שער היום מנגן את נבכי נפשה. הוריו של אבי, בן 43 בנופלו, עלו מאנגליה, התיישבו תחילה בנווהיעקב ובהמשך עברו גם הם לקטמון. בכיתה ד' החל ללמוד לנגן בקלרינט אצל פרופ' גרש גלר, מגדולי הסקסופוניסטים בישראל ומומחה לכלי נשיפה.

גלר, שעלה רק שבוע לפני כן ולא ידע כמעט מילה בעברית, אמר על הילד שיש לו "ידישע קופ" (ראש יהודי), ובהמשך גם דיבר על נשמה יהודית. "אם אתם רוצים לשמוע צליל יהודי, לכו לאבי גולדברג, הוא נהג לומר", מספרת רחל. היא ואבי הכירו הודות לראובן (רובי) וג'נט קסל, זוג מוזיקאים, מורים לתורה, מהרמוניות הצבעוניות בשכונת קטמון. רחל הייתה המדריכה של בנם חנן, ילד עם צרכים מיוחדים, ואבי היה חבר של בנם הבכור, אנוש. שניהם היו יוצאים וכאים מבית הקסלים, אבל הקשר נוצר רק במוצאי שבת אחת, כשהשניים ניגנו בערב ניגוני מודו"ץ שנערך בשכונה. בסיום הערב ג'נט שוחחה עם רחל ורובי

"כשכולם מנקים לשבת, אין אחד שיושב ומתפלל במקום לזכות".
רחל וארבעה משמונת הילדים

מעייפות על הספה. באחת הפעמים האלו הוא פשוט שאל, 'אז מתי מתארכים?'. זה לא היה רומנטי בשום אופן. זה היה ברור, הוא לא היה צריך לדבר, להציע, זה לא היה כמו בימינו".

אחרי החתונה התגוררו בירושלים, אבי השלים את חובתו לתוכנית ההסדר בשיבת הכותל, ואחרי שלוש שנים ועם שני ילדים (וחצי) נסעו לשליחות מטעם 'תורה מציון' בממפיס בארצות הברית. "אני דחפתי לזה – היו לי שני אחים שכבר עשו את זה, ושנינו היינו תחריט תחישת שליחות. ברגע האמת קצת השתפנתי, אבל אבי נרבק ברעיון. הוא הרגיש שהיהודים בחוץ לארץ חשובים לא פחות מהיהודים בארץ. זה היה המוטו שלו. והתחושה שאנחנו רוצים להיות קשורים לאנשים ולהביא להם תורה התממשה אז בחו"ל, וגם בהמשך החיים שלנו בארץ".

בממפיס היה אבי ראש כולל, ורחל הייתה מורה. שלוש שנים עסקו בעשייה מבורכת, שימשו כמשפחה מאמצת לשליחים הדווקים ולבנות השירות, וגולדו להם שם עוד שני ילדים. "זאת הייתה גלות, אבל ראינו בזה חשיבות גדולה. הקשר עם יהדות התפוצות היה חשוב לו", היא אומרת. ועדיין, "אבי אמר שממש קשה לו להתפלל שם כשהוא רגיל לתפילות בירושלים, שהוא מרגיש כמו אדם מתחת למים שצריך לא לנשום לשנתיים או שלוש. התגעגענו לקרובה וליופי של ירושלים".

"מתיש לנסות להבין שאנשים ממציאים לעצמם תירוצים ומתחמקים. זה לא יכול להיות. ואני לא מדברת רק על הציבור החרדי, כל מי שמשתמט צריך לבדוק טוב-טוב את עצמו, ולקחת אחריות על הריחוק שלו מהנפש היהודית, מהשייכות לעם. קחו אחריות ותתחברו לעם ישראל"

שוחח עם אבי, כשלתע שאלה ג'נט: "את רוצה להכיר את אבי?"

"שמתי עליו עין כבר שנה וחצי קודם לכן, אבל הוא היה בישיבה בצפת, והקפיד על שמירת העיניים", נזכרת רחל. "כשג'נט שאלה אותי מיד אמרתי 'כן' בהתלהבות. למחרת, במשך שעותיים רובי שכנע את אבי שנתחיל את הקשר למרות שהוא בדיוק עמד להתגייס. אבי השתכנע. באותו היום הם כבר שוחחו בטלפון, והחליטו יחד ש"אם זה זה" הם יחכו עד לסיום השירות הצבאי. "זה היה קריטי לאבי. הוא ידע שאם יש זוגות נשואים או משחררים אותם יותר הביתה, וזה מגיע על חשבון אחרים, והוא לא הסכים לזה בשום אופן". הם נפגשו באותו הערב. אבי הסביר לרחל איך להגיע, וכשהמתין למטה ראה אותה עוברת מולו במכוניתה במהירות, התקשר אליה ואמר לה שהיא צריכה לחזור לאחור. היא, בהתלהבותה הרבה, מיד עשתה פרסה ברחוב החרדי-כיווני. "הייתי בעננים ולא שמתי לב", היא מחייכת. "בריעבד הוא אמר לי שהמראה הזה, ברחוב שהוא מכיר שנים רבות כל כך, היה כמו לראות עץ צומח הפוך. הוא נקדע מצחוק, ואני התלהבתי ואמרתי, איזה חמוד, רק נכנס לאוטו והוא ישר מחייך".

לקראת סוף שירותו הצבאי, כשהיו בני 22, הכריזו על אירוסיהם. "היינו נפגשים כשהוא חזר מהצבא, ופעמים רבות הוא פשוט היה נשפך

רחל למדה חינוך ומוזיקה. כשבתם השנייה שירה שזתה כמה פעמים בבתי חולים בילדותה בעקבות סיבוכי מסוים, היא חשה שהלב שלה נמשך לטיפול הטוב שקיבלו: "הרגשתי טוב לב מסביבי, מדורפאים, מהאחיות, מאנשי השירות". אחרי שחזרו מארצות הברית הלכה בעקבות הלב, עשתה הסבה ולמדה סיעוד. כעת היא עובדת כאחות בקופת החולים מכבי. במשך השנים נולדו להם שמונה ילדים – יהודה, שירה, טליה, הרם, אלישיב, הלל, רעות ונוה, בני ארבע עד עשרים.

בלי "להכיל"

שנת ההפגנות הזועם שקדמה למלחמה טלטלה את בני הזוג. "אבי מאוד 'בעניינים', ויש לו פרספקטיבה", היא אומרת בלשון הווה ומיד עוצרת את עצמה ונעצבת. "יש לו פרספקטיבה ויש לו מה להגיד. מהירות קליטה והבנה ויכרון ותורה פנימית ענקית, שהיא קוראת למשהו, ממש לקרוא בשם השם. היה לו קשה עם קריאות ההסתה וגם עם הפחדות, הפריע לו גם חוסר האמת מכל מיני כיוונים. אני זוכרת יום סוער במיוחד בפוליטיקה הישראלית, שאחרי רובי, השרכן שלנו, הציע ביוזמת תלמיד שלו שפשוט ניפגש. נפגשנו 15 אנשים – חילונים, דתיים וחרדים. אני זוכרת שאמרתי שאני מרגישה שאנחנו בתהליך, שאנחנו צריכים המון ענווה וסבלנות, ולא סיסמאות של 'לאהוב' ו'להכיל', מילה שאני ממש לא מסתדרת איתה".

לשיחות הללו הם הביאו כלים ממלאכתם בהדרכת הזוגות של ארגון צדק. "השתמשנו בכלי של שיטת אימגו, שקשור לשיקוף. שיקוף זה לא רק לחזור על מה שמישוהו אמר, זה ממש להניח מאחור את כל האמונות והתפיסות שיש לך, לשים אותן במדפים מאחורה, ולשקף באמת את האחד כדי להבין אותו לעומק. אבי תמיד הסביר לזוגות כמה מרגיע וטוב שמבינים אותך, וזה מגיע לעומקים מרגשים מאוד". יכולותיו בתחום הזה הועילו במגוון מסגרות. "בכל קהילה שהוא היה בא אליה ובכל פורום הוא ידע לחבר ולדבר ולהיות המקשיב הכי טוב – אבל גם כשמישהו אמר משהו שהוא קצת ריק, הוא ידע לכוון את הדברים. לומר אמת פשוטה. פעם היה כאן מפגש חיבורים, ובקומה למעלה היה קורס הורות של גישת שפר, והרגשתי שהבית הפך למתנ"ס".

ברוח המפגשים הללו, בני המשפחה הודיעו שישמחו לקבל ניחומים בשבעה מפוליטיקאים מכל המחנות והמפלגות, אבל הם מבקשים שיגיעו בזוגות – נציג מהקואליציה ונציג מהאופוזיציה, יחד. "זה היה בדמו של אבי. הוא מסר את חייו והשקיע זמן ומעשים רבים ליצירת חיבורים בחברה הישראלית, וכך היה ראוי שניפרד ממנו ונלווה אותו גם בדרכו האחרונה", מסרה המשפחה. עשרות פוליטיקאים נענו לקריאה ובאו יחד לנחם.

בדרך אולי ראו על ארון החשמל ליד הבית את תמונותיו של הרש גולדברג-פולין, החטוף שנרצח כשבי, לצד מודעת אבל של אבי ז"ל. תמונותיו של הרש תלויות ברחבי קטמון כולה, שכונת מגוריו וילדותו. שתי המשפחות גרות במרחק דקות הליכה ספורות זו מזו, וגם אמו של הרש נקראת רייצ'ל (רחל) גולדברג. "אני לא מכירה היטב את רייצ'ל, אבל יש בינינו חיבור נשמות עמוק", אומרת רחל. "אני זוכרת שהגענו אבי ואני להשתתף בתפילה למען החטופים, ורייצ'ל וג'ון היו שם. את רואה פשוט את רייצ'ל מדברת עם השם, מדברת עם העולם. יש בה משהו מאוד רוחני ואני מאוד קשורה לזה. באותו הערב הם הביאו

"בכל קהילה שהוא היה בא אליה ובכל פורום הוא ידע לחבר ולדבר ולהיות המקשיב הכי טוב – אבל גם כשמישהו אמר משהו שהוא קצת ריק, הוא ידע לכוון את הדברים. לומר אמת פשוטה. פעם היה כאן מפגש חיבורים, ובקומה למעלה היה קורס הורות של גישת שפר, והרגשתי שהבית הפך למתנ"ס"

”

חיבור נשמות עמוק. רייצ'ל גולדברג-פולין

"אבי ידע שהוא עושה במילואים
מה שהאבות שלנו התפללו לו".
רחל על גג ביתה

לשם מקהלה של זמרים וזמרות, ואבי הקפיד לא לשמוע קול אישה אבל לא קם ולא הביך. הייתה לו רגישות כזאת."

רחל כבר עסוקה בעשייה ובהנצחה. לאחרונה החלה הקהילה שלהם, קהילת "באורף", בגיוס כספים להקמת בית כנסת של קבע, ורחל מקווה להנציה בו את שמו ומורשתו. "אבי כל כך רצה לראות מבנה קבע שיהיה משכן לתורה, ללימוד לעשיית חסד ולעבודת ה'", היא אומרת. רב הקהילה הרב דוד אנסבכר, גיסו של אבי, אמר בהספדו עליו: "אני הרב בתואר, ואבי היה הרב בפועל".

תפילות אלפיים

את השירות הסדיר שלו עשה אבי בגולני ("נגביסט גדול וחזק ומסור"), ובמילואים שירת בחטמ"ר עציון. לפני כשלוש שנים סיים קורס קצינים של הרבנות הצבאית, והוכתר כחניך המצטיין של הקורס. "אבי הרגיש שהוא יכול להשפיע בצבא – על הרוח, המשמעות, החוסן. זה מה שדחף אותו". לאורך השבעה הגיעו עוד ועוד חיילים שסיפרו כמה אבי השפיע עליהם. הוא ידע מתי לחזק את מי שעומדים להישבר, איך לסייע לחייל שאשתו בבית קורסת ומה לומר למי שצריך חיזוק לפני הלחימה. "הוא לא רק נתן שירותי דת", מסבירה רחל. "נכון שהוא היה אחראי

בט"ו בשבט, כששירת בצפון, החליט שחייבים לעשות נטיעות. המג"ד לא בדיוק זרם איתו: בחוץ גשום, ומהיכן ישיגו שתילים כשכל המשתלות סגורות? אבי לא התייאש עד שמצא בעל משתלה שהתפנה מביתו, אך התיר לו להיכנס דרך השער הפרוץ ולאסוף שתילים. הוא ערך להם סדר ט"ו בשבט עם מפות לבנות חגיגיות, פירות יבשים וטקס שתילים. המג"ד, בעצמו חקלאי, רדש בפניהם רדשה על חפץ הטבת הזרזות הבאים. כששירת במטולה אבי לא רק נטע תקווה בחייליו, אלא גם שלח לתושבי המושבה סרטוני חיווך מבית הכנסת שלהם.

החליט שחייבים לעשות נטיעות. המג"ד לא בדיוק זרם איתו: בחוץ גשום, ומהיכן ישיגו שתילים כשכל המשתלות סגורות? אבי לא התייאש וצלצל למשתלה אחרי משתלה, עד שמצא בעל משתלה שהתפנה מביתו, אך התיר לו להיכנס למשתלה דרך השער הפרוץ ולאסוף שתילים. אבי נסע לשם במכוניתו הפרטית, והחיילים סיפרו שכשחזר

לסידורים ולמחזורים ולאוכל כשר, אבל הוא גם היה הפסיכולוג של התלמידים שלו ושל החיילים שאיתו, וידע תמיד להיות האדם הנכון במקום הנכון. הוא מיצה את מה שזוה אומר להיות יהודי – להיות יודע את השם ואוהב אדם". גם את המשימות "הרגילות" של רב צבאי מילא בזן וחסד. בט"ו בשבט, למשל, כששירת בצפון,

הציצו שתילים מכל החלונות. הוא ערך להם סדר ט"ו בשבט עם מפות לבנות חגיגיות, פירות יבשים וטקס שתילים. המג"ד, בעצמו חקלאי, רדש בפניהם רדשה על חפץ הטבת הזרזות הבאים. כששירת במטולה אבי לא רק נטע תקווה בחייליו, אלא גם שלח לתושבי המושבה סרטוני חיווך מבית הכנסת שלהם.

מסיפורי החיילים שפקדו את הבית הבינה רחל שהוא גם סייע בכל מעשה ומשימה. "אבי היה ראש גדול, כל הזמן עשייה", היא אומרת. "כשצריך לקשור חבל למשאית שמוכילה את האמל"ח מלבנון – הוא יעשה את זה. החיילים סיפרו שהוא חיפש כל הזמן איך לסייע. היו בני"שים צעירים מהמסייעת שבנו עמדות לירי רתק, עמדות מבלוקים כבדים, והם ראו את אבי מתקרב אליהם וחשבו שהוא בטח רוצה לארגן מגיין, אבל הוא פשוט בא לעזור להם עם הבלוקים הכבדים". החיילים ניצלו את ההזדמנות ושאלו אותו שאלות הלכתיות, ובהן האם מותר להם לפתוח בשבת מכתבים שהגיעו מן הבית. אבי פסק שמותר להם לקרוא את המכתבים, ואף הוא יצא מדווק אל הקרב מהמכתבים שקיבל.

הבית שהקימו הוא ורחל הושתת על ערכי החסד והתורה. הם הרבו לארח, שימשו כמדריכי זוגות מטעם ארגון צהר, ואבי גם היה רב מחתן והתורה הייתה נוכחת בבית. ותמידיתמדי הייתה שם המוזיקה – מחברת, משמחת, ולימים גם מנחמת. "אני לא אוהבת שנגנים הם אילמים", היא אומרת. "אני אוהבת שהם משתפים במשמעות של הנגינה עבורם, בכוונות ובמחשבות. אבי היה מדבר את המוזיקה. כשהיינו עושים כאן בבית ערבי מלווה מלכה, לפעמים עם תשעים ואפילו מאה איש, הוא היה אומר דברי תורה שמכוונים את הלב. כך הוא נהג גם בשירות המילואים. זה גם מה שחיוק אותי ב־250 הימים שזוה היה שם. שיש למילואים שלו משמעות. שהוא עושה מה שהאבות שלנו התפללו לו אלפיים שנה. הייתה לו יכולת להגיד דברי אמת ודברים שממתיקים את שם השם בעולם".

פחות מחדש לפני שנפל הופיעה רחל כמדי שנה במופע "אוהילה", מופע ניהוני התשובה של אורחליה ברלין, שנערך כתמיד לפני יום כיפור. רגע לפני שניגנה בכינורה ושרה סולו בפני קהל הנשים, היא פרקה מעט מאשר על ליבה בקהל מחיית דמעות מעיני כשרחל תיארה איך אנו נמצאים בימים של הסתר פנים: "התקווה, הביטחון והשמחה לא היו טריוויאליים השנה, יש להם הרבה מחסומים, אבל אנחנו ניגשים אל השם ברעדה, כרלים וריקים וכואבים, וגם בביטחון, כי אנחנו מוסירים את נפשנו". היא סיפרה שלא שמעה מאבי כבר כמה ימים, בעודו בלבנון, וציטטה את הרב אייל ורד, שהסביר שבימים אלו כל העולם מלא שכינה. "הרי כתוב 'איש ואישה זכו שכינה ביניהם'", היא אמרה, "עכשיו כל הארץ בשכינה, כי האיש בצפון והאישה נמצאת במקום אחר בארץ, ושכינה ביניהם". היא הזמינה את קהל הנשים להצטרף אליה לתפילה יחד עם רדי מעלה ולהתפלל "תפילה של תקווה, שמחברת את המצוקה והחוסר אל המציאות האזרחית שאנחנו מייחלים לה".

המוזיקה ממלאת את בית גולדברג גם עכשיו, אחרי השבעה. והיא ממלאת גם את עשייתה של המשפחה: בתום הדיאיון המשפחה מתכוונת לצאת לבקר בבית החולים את הפצועים מן הקרב שבו נפל אבי, אלה שנאשפזים עדיין בבית החולים שערי צדק, ולנגן להם כדי לחזק את רוחם. כשאני יוצאת הם כבר אורזים כל אחד את כלי הנגינה שלו, ורחל בראשם, עם הכינור. ■

לתגובות: dyokan@makorishon.co.il